ська, А.В. Вдовиченко. — К.: ТОВ «ДІА», 2015. — 285 с.
13. *Шкуратов О.І.* Сутність органічного сільського господарства: концептуальний підхід / О.І. Шкуратов // Збалансоване природокористування. — 2013. — № 4. — С. 68–71.
14. *Чудовська В.А.* Напрями підвищення еколого-економічної ефективності виробництва органічної сільськогосподарської продукції / В.А. Чудовська // Збалансоване природокористування. — 2013. — № 4. — С. 75–81.

УДК 330.322.5 : 631.11

ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ АПК

М.А. Однорог
кандидат економічних наук
завідувач економічного відділення
Технолого-економічний коледж Білоцерківського національного аграрного університету

Розглядається формування інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств АПК, в рамках якої головна роль відводиться державі. Запропоновано концепцію формування інвестиційної привабливості АПК, що складається з діагностики функціонування регіонального АПК, виявлення факторів, які сприяють або перешкоджають активізації інвестиційної діяльності в АПК, інструментів формування привабливості АПК.

Ключові слова: *формування інвестиційної привабливості, страховий захист, регіональні кластери, державна підтримка, субсидування, сільськогосподарські підприємства.*

Залежність сільськогосподарського виробництва від сезонності, що уповільнює оборот коштів, від природно-кліматичних умов, обмеженості основного засобу виробництва (землі) розмірами та якісним складом займаних площ, нестабільність урожайності та продуктивності, фінансового результату підприємств диктує нагальну необхідність надання допомоги з боку держави.

Необхідність державної підтримки доведена світовим досвідом аграрного виробництва [6, с. 428]. На практиці склалися два основних джерела фінансової підтримки сільського господарства: забезпечення розширеного відтворення через досить високі ціни на сільськогосподарську сировину і продовольчі товари та за рахунок бюджетних виплат. Пропорції між ними встановлюються механізмом аграрної політики держави. Головне завдання полягає в пошуку оптимального поєднання ринкової та державної взаємодії.

Дослідження різних аспектів теорії та практики інвестицій, що мають важливе значення для забезпечення дії інструменів формування інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств АПК, досліджували як зарубіжні вчені Д. Колеман, Б. Фуллер, Р. Херстейн, Д. Джоргенсон, В. Креллє, Д. Лернер, В. Мегінсон, П. Ромер, Р. Шмідт, Р. Солоу, так і вітчизняні І.Т. Балабанов, І.О. Бланк, В.П. Горьовий, С.О. Гуткевич, А.А. Задоя, О.В. Захарчук, М.І. Кісіль, М.Ю. Коденська, В.Г. Чабан, І.В. Ліпсіц, І.І. Лукінов, П.І. Юхименко, Г.М. Підлісецький, М.М. Кропивко, П.Т. Саблук та ін.

Автор цієї статті обґрунтовує теоретико-методичні засади організаційно-економічного механізму формування інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств АПК.

Бюджетне фінансування сільського господарства не пов'язане з кінцевими цілями і завданнями розвитку АПК в цілому. Методологія обґрунтування потреби цієї галузі в бюджетній підтримці не розроблена, тому обсяги фінансування значною мірою є результатом суб'єктивних уявлень про роль аграрної сфери в економіці країни.

Розподіл субсидій не пов'язаний з оцінкою ефективності їх використання. Існуючі механізми надання субсидій призводять до невиправданої концентрації їх переважно в економічно міцних господарствах, що суперечить завданню виведення з кризи основної маси господарств і принципам оптимізації бюджетних коштів [9, с. 377–382].

Існуюча система державної підтримки сільського господарства спрямована на вирі-

шення поточних завдань, а стратегічні питання його розвитку з позиції продовольчої безпеки, захисту внутрішнього продовольчого ринку не знаходять належного вирішення.

Держава повинна підтримувати надійність відтворення не тільки в сільському господарстві, а й в інших сферах агропромислового комплексу, регулюючи стійкість його розвитку в цілому. Розвинутий агропромисловий комплекс — основа продовольчої безпеки країни.

Важливе значення для сталого розвитку АПК мають розроблені довгострокові програми. Державі важливо гарантувати створення умов для становлення та сталого паритету цін на сільськогосподарські товари і засоби виробництва для села, на засоби виробництва для галузей АПК і продукцію цих галузей, на продукцію рослинництва і тваринництва [3, с. 134–137]. Оптимальність цінових взаємовідносин між партнерами в АПК — одна з важливих передумов ефективного функціонування сільського господарства.

На думку багатьох учених, політиків і керівників, випереджаюче зростання цін на промислову продукцію і послуги, придбані сільськогосподарськими підприємствами, порівняно з цінами на їхню продукцію є основною причиною незадовільного фінансового стану сільськогосподарських товаровиробників.

Для підвищення привабливості АПК і більшою мірою сільського господарства необхідна мотиваційна спрямованість державної підтримки. Для забезпечення життя та роботи в сільській місцевості держава повинна створювати там інфраструктуру: будувати дороги, поліпшувати енергозабезпечення, газифікацію, медичне обслуговування, будувати школи, заклади дозвілля та інші об'єкти — завдяки усьому цьому можна буде не тільки забезпечити людей роботою, а й залучити інвестиційні ресурси.

Важлива роль держави повинна відводитися боротьбі з корупцією, інтересами окремих учасників ринку, що часом цілеспрямовано стримують розвиток АПК та діють при цьому неринковими методами, зводячи ініціативи держави до низького результату [1, с. 10]. Державна підтримка повинна бути відкритою, щоб уникнути її використання будь-яким одним учасником або невеликою їх групою, і доступною в частині напрямів і розмірів її фактичних витрат.

Найважливіший сектор аграрної економіки та соціальної основи укладу життя являють собою малі форми господарювання. На їхню частку припадає 60% українського виробництва продукції сільського господарства: овочів більше ніж 80%, картоплі — понад 90%, м'яса і молока більш ніж по 50%. Роль цього сектора важлива, і держава повинна знайти форми його підтримки. На наш погляд, окрім створення інфраструктури, це має бути безкоштовне виділення земельних ділянок для ведення особистого підсобного господарства, надання субсидій, а також формування ринків збуту, для переробки, упакування та транспортування готової продукції в торгові центри.

Основні проблеми, що стримують розвиток господарств населення: недолік у насіннєвому матеріалі, нестача худоби, кормів, добрив, отрутохімікатів, техніки, умов зберігання, переробки та реалізації продукції, ринків збуту, робочих рук, консультацій фахівців [4, с. 98–103].

Крім того, необхідно знизити кількість документів при оформленні субсидій на розвиток особистих підсобних господарств. Це може бути заява і витяг із будинкової книги. Якщо субсидія на корми — то витяг із господарської книги про наявність домашніх тварин, якщо субсидія на насіннєвий матеріал — то виписка про наявність земельної ділянки і т. д.

У розвитку АПК велике значення мають місцеві влади і сільськогосподарські підприємства. Необхідно створити зацікавленість для сільськогосподарських підприємств у підтримці особистих підсобних господарств. Субсидії на виробництво молока підприємствам, що підтримують особисті підсобні господарства, повинні бути більшими на 10%, ніж іншим сільськогосподарським підприємствам.

У сучасних умовах інвестиційні процеси в українському агропромисловому комплексі пов'язані з такими складнощами:

1) нестабільністю економічних процесів у перехідній економіці [2, с. 55–62];

2) відсутністю правових та економічних гарантій іноземних інвестицій [5, с. 91–97];

3) вищій ефективності вкладення капіталу в інші сектори вітчизняної економіки [10, с. 139];

4) недосконалістю податкової системи [8, с. 60–64].

Виробники не в змозі самостійно змінити положення в інвестиційній сфері, оскільки основні методи фінансового оздоровлення агропромислового виробництва перебувають за межами компетенції та економічної відповідальності організацій. Залучення інвестицій для відновлення і розвитку виробничого потенціалу АПК має здійснюватися за активної державної підтримки.

Концепція формування інвестиційної привабливості АПК регіону може включати в себе:

• діагностику функціонування регіонального АПК;

• виявлення чинників, що сприяють або перешкоджають активізації інвестиційної діяльності в АПК;

• зниження інвестиційних ризиків шляхом утворення регіональних кластерів, вдосконалення страхового захисту сільськогосподарських товаровиробників, відновлення ефективного бюджетного фінансування підприємств сільського господарства [7, с. 64–72].

Одним з основних і проблемних факторів, які негативно впливають на інвестиційну активність, є фінансова нестійкість більшості сільськогосподарських організацій, що сталося через скорочення державного фінансування і некоректної адаптації сільськогосподарських підприємств до ринкових умов, а зовнішні інвестори не хочуть вкладати свої інвестиційні ресурси в цей сектор економіки через низьку ліквідність вкладень і великий економічний ризик. Тому інвестиційна політика являє собою, скоріше, короткострокове кредитування, ніж повноцінну інвестиційну діяльність. Організаційні ризики включають у себе: недосконалість законодавчої бази та низький інвестиційний потенціал. Економічні фактори — це, як правило, високі ризики, низький рівень прибутковості галузі, а також нерозвинутість інформаційної інфраструктури.

ВИСНОВКИ

У нинішній час слід вживати заходів щодо поліпшення ситуації, пов'язаної з формуванням державної підтримки аграрного сектора. Достатніх передумов для виходу сільського господарства та соціальної сфери з кризи ще не створено. Накопиченого досвіду організації державної підтримки на регіональному рівні не узагальнено. Методологія обґрунтування державної підтримки сільського господарства мало розроблена, внаслідок чого фінансування галузі мало пов'язане з результатами виробництва і можливостями підприємства. Державні субсидії аграрному сектору виділяються без достатнього науково-методичного обґрунтування та оцінки використання бюджетних коштів. У зв'язку з цим необхідно виробити механізми підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. На нашу думку, основними інструментами формування інвестиційної привабливості АПК мають бути: розвиток сільськогосподарського страхування, створення галузевих кластерів з активною участю держави як ініціатора цих проектів, підвищення інтересу приватного капіталу до цієї нестабільної нині галузі. У результаті ця галузь може перетворитися на одну з ефективних і стабільних в економіці, що орієнтована на виробництво якісної, конкурентоспроможної продукції на вітчизняному та світовому ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бутник О.О.* Розвиток регіональної фінансово-інвестиційної політики / О.О. Бутник // Інвестиції: практика та досвід. — 2009. — № 3. — С. 10.
2. *Кісіль М.І.* Теоретико-методологічні та практичні аспекти формування ефективності інвестицій фермерських господарств / М.І. Кісіль // Економіка АПК. — 2012. — № 7. — С. 55–62.
3. *Лопатюк Р.І.* Теоретичні аспекти інвестиційного забезпечення підприємств аграрної сфери / Р.І. Лопатюк // Вісн. Хмельницьк. нац. ун-ту. — Хмельницький, 2013. — № 2. — С. 134–137.
4. *Могильна Л.М.* Інноваційно-інвестиційний розвиток сільськогосподарських підприємств Сумської області / Л.М. Могильна // Економіка АПК. — 2010. — № 3. — С. 98–103.
5. Непочатенко О.О. Кредитне забезпечення поточної діяльності сільськогоспордарських підприємств / О.О. Непочатенко, Н.В. Бондаренко // Економіка України. — 2011. — № 5. — С. 91–97.
6. *Оразалін Р.* Вплив прямих іноземних інвестицій на концентрацію та прибутковість ринку країни-реципієнта / Р. Оразалін, Р. Дуламбаєва // Актуальні проблеми економіки. — 2013. — № 1. — С. 428.
7. *Павленчик Н.Ф.* Прогнозування обсягу пропозиції на ринку сільськогосподарської продукції в контексті процесу ціноутворення / Н.Ф. Павленчик // Економіка України. — 2012. — № 4. — С. 64–72.
8. *Рибак С.О.* Інституційні інвестори фінансової системи: сучасний стан та перспективи розвитку / С.О. Рибак, О.П. Коваль // Фінанси України. — 2010. — № 10. — С. 60–64.
9. *Руденко О.Є.* Інвестування агропромислового виробництва / О.Є. Руденко // Вісн. Сумськ. НАУ. — Суми: СНАУ, 2011. — Вип. № 1 (30). — С. 377–382.
10. *Сидорова А.В.* Дослідження узгодженості інтересів суб'єктів іноземного інвестування: кількісне оцінювання / А.В. Сидорова, А.В. Анісімова // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — № 4. — С. 139.